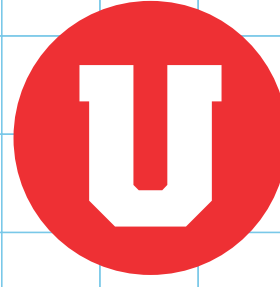

3.ÜNİTE

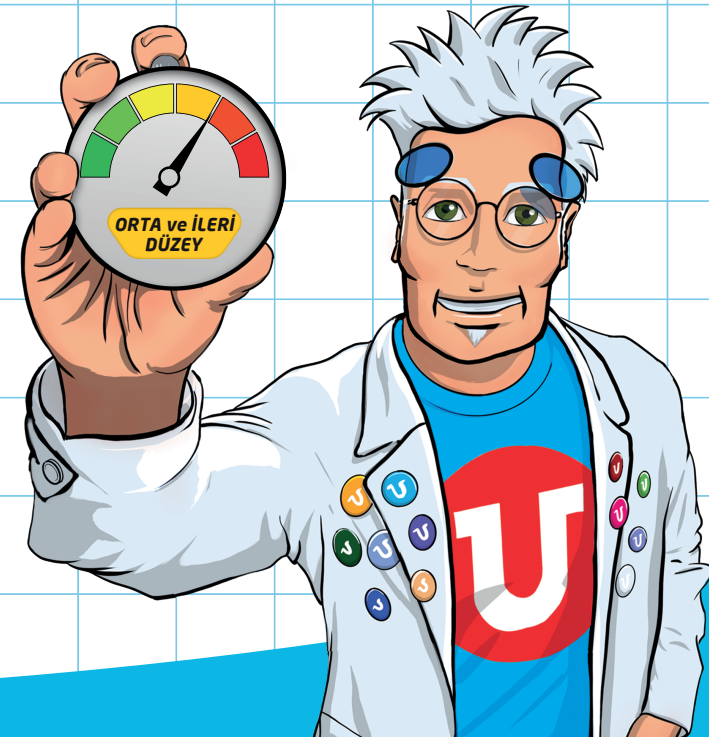

AYT Orta ve İleri Düzey Fizik Soru Bankası

Düzgün Çembersel Hareket

TAMER YALÇIN

DÜZGÜN ÇEMBERSEL HAREKET

Düzgün Çembersel Hareket

Yatay Düzlemde Düzgün Çembersel Hareket

Eğimli Viraj

Düşey Düzlemde Düzgün Çembersel Hareket

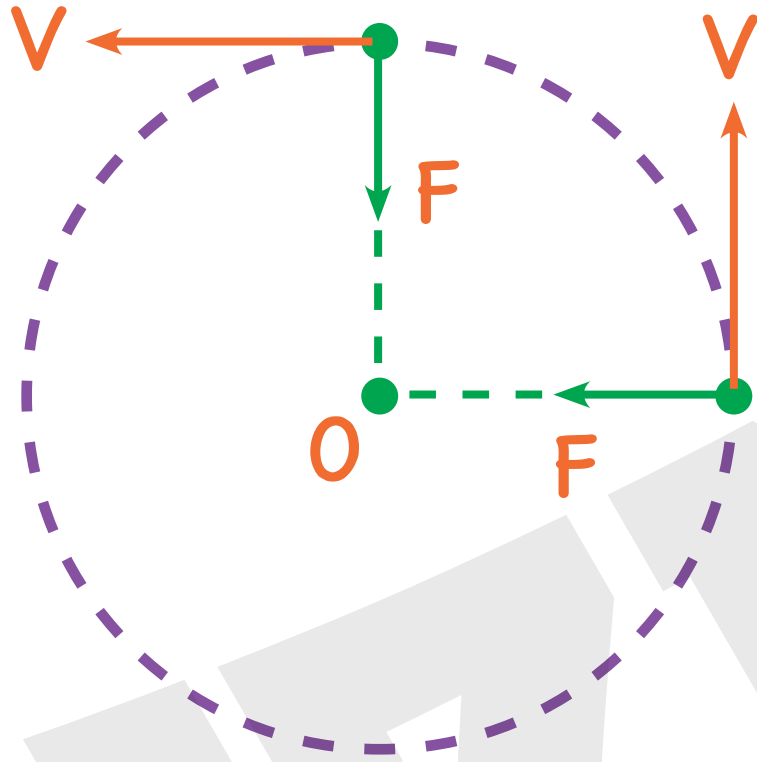
Düzgün Çembersel Hareket

→ Ayt'de

Son üç yılda beş soru geldi.

Düzen Çemberseel Hareket

→ Sabit bir eksen etrafında sabit hızlı hareket

Periyot (T)

- Düzgün çembersel hareketlinin 1 tur dönmesi için geçen süre

Frekans (f)

- Düzgün çembersel hareket yapan bir cismin birim zamandaki (bir saniyede) tur sayısı

T saniyede 1 tur
1 saniyede f

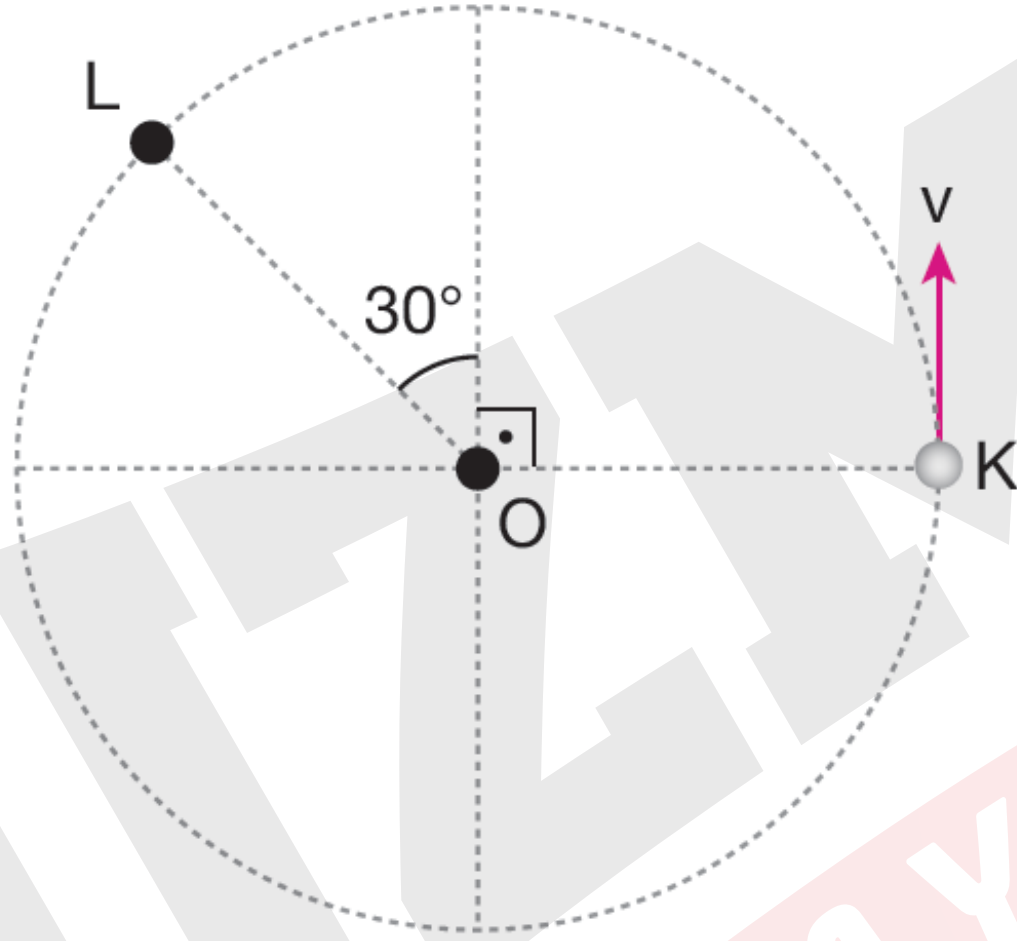
$$T \cdot f = 1$$

$$f = \frac{1}{T}$$
$$\frac{1}{s} = \text{Hz}$$

Örnek:

Düzensün çembersel hareket yapan cisim K'den L'ye 3 s'de gelmektedir.

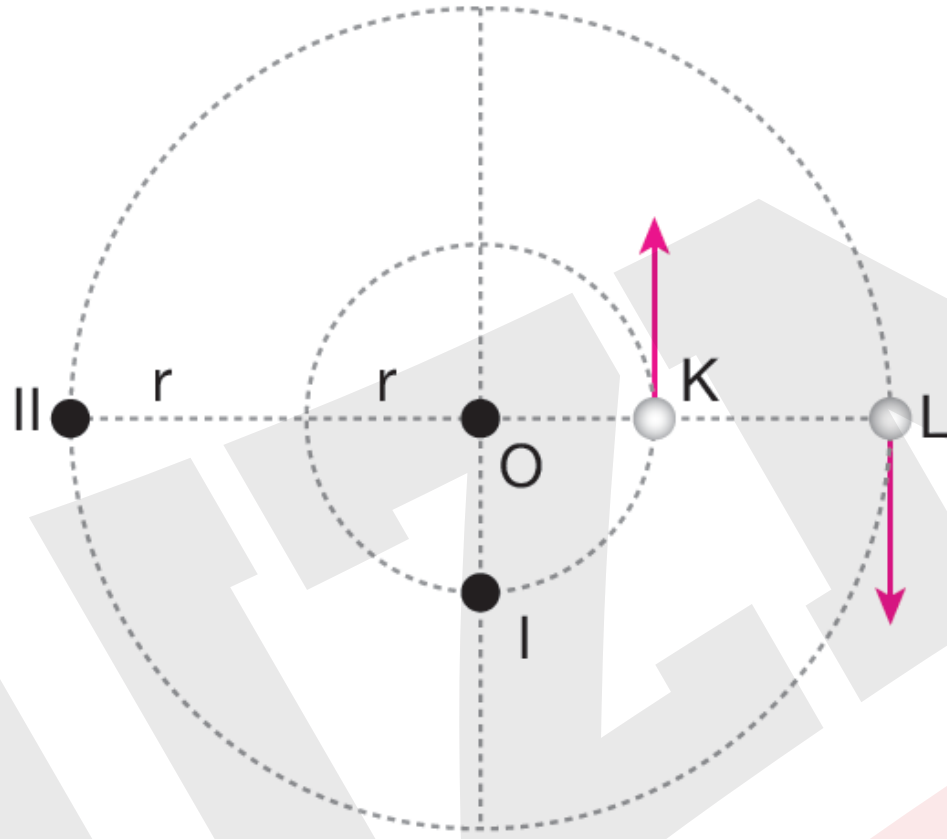

Buna göre, bu hareketlinin frekansı kaç s^{-1} dir?

- A) 19   B) 9   C) 1   D) $\frac{1}{9}$ E) $\frac{1}{18}$

Örnek:

Yatay düzlemde r ve $2r$ yarıçaplı çembersel yörüngelerde dönen K ve L cisimleri buldukları konumdan geçtikten sonra K, I noktasına L ise II noktasına aynı anda varıyor.

Buna göre, cisimlerin periyotları $\frac{T_K}{T_L}$ oranı kaçtır?

- A) $\frac{4}{3}$ B) $\frac{3}{2}$ C) 1   D) $\frac{3}{4}$ E) $\frac{2}{3}$

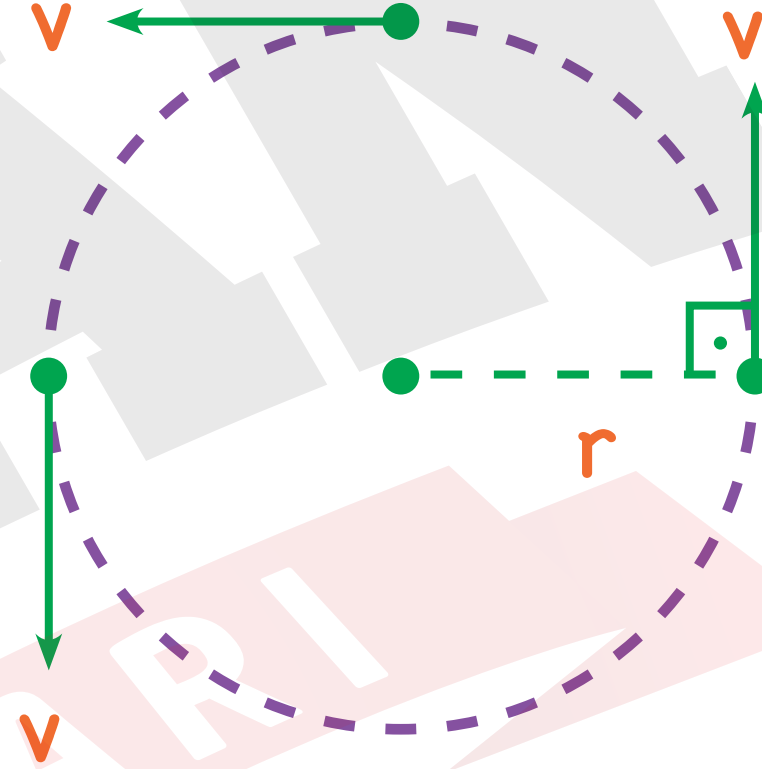

Çizgisel Hız ($\vec{v}$)

$$\begin{array}{l} T \text{ saniyede } 2\pi r \\ 1 \text{ saniyede } v \end{array}$$

$$v = \frac{2\pi r}{T}$$

$$v = 2\pi r f$$

- Vektörel büyüklüktür.
- Yörüngeye daima teğettir.

Açısal Hız ($\vec{\omega}$)

→ Düzgün çembersel hareket yapan cismin yarıçap vektörünün birim zamanda (bir saniyede) taradığı açı

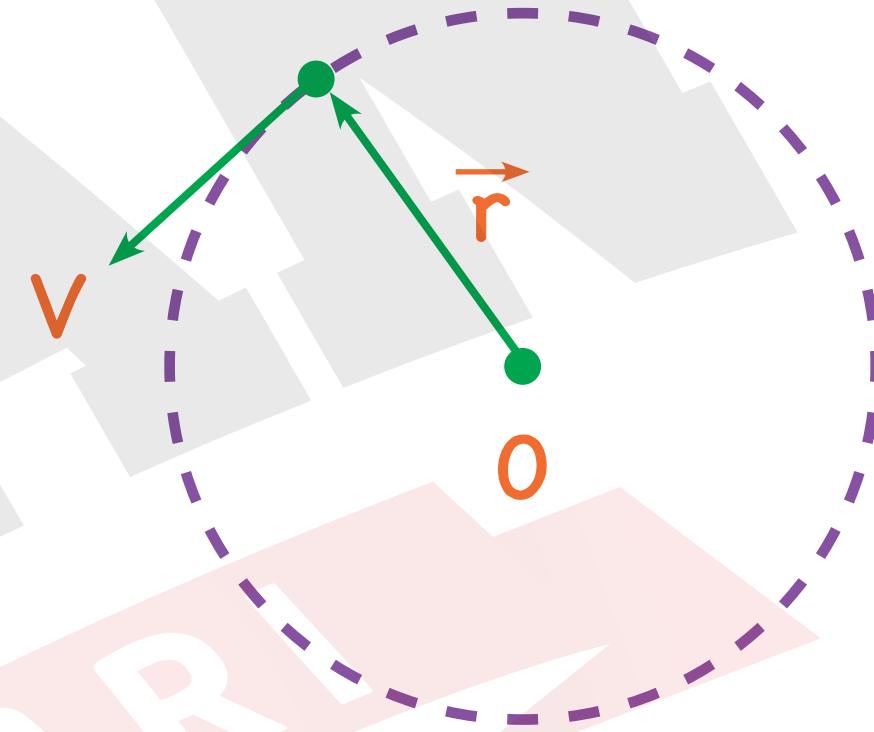
T saniyede 2π
1 saniyede ω

$$\omega = \frac{2\pi}{T}$$

$$\omega = 2\pi f$$

$$v = 2\pi r f$$

$$v = \omega r$$

r = Yarıçap vektörü
Konum vektörü

Örnek:

Düzgün çembersel hareket kavramları ile ilgili;

- I. Düzgün çembersel hareket yapan bir cisim çember çevresinde birim zamanda aldığı yola çizgisel sürat denir.
- II. Yarıçap vektörünün birim zamanda taradığı açıya açısal sürat denir.
- III. Düzgün çembersel hareket yapan bir cismin tam devir yapması için geçen süreye periyot denir.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız III

B) I ve II

C) I ve III

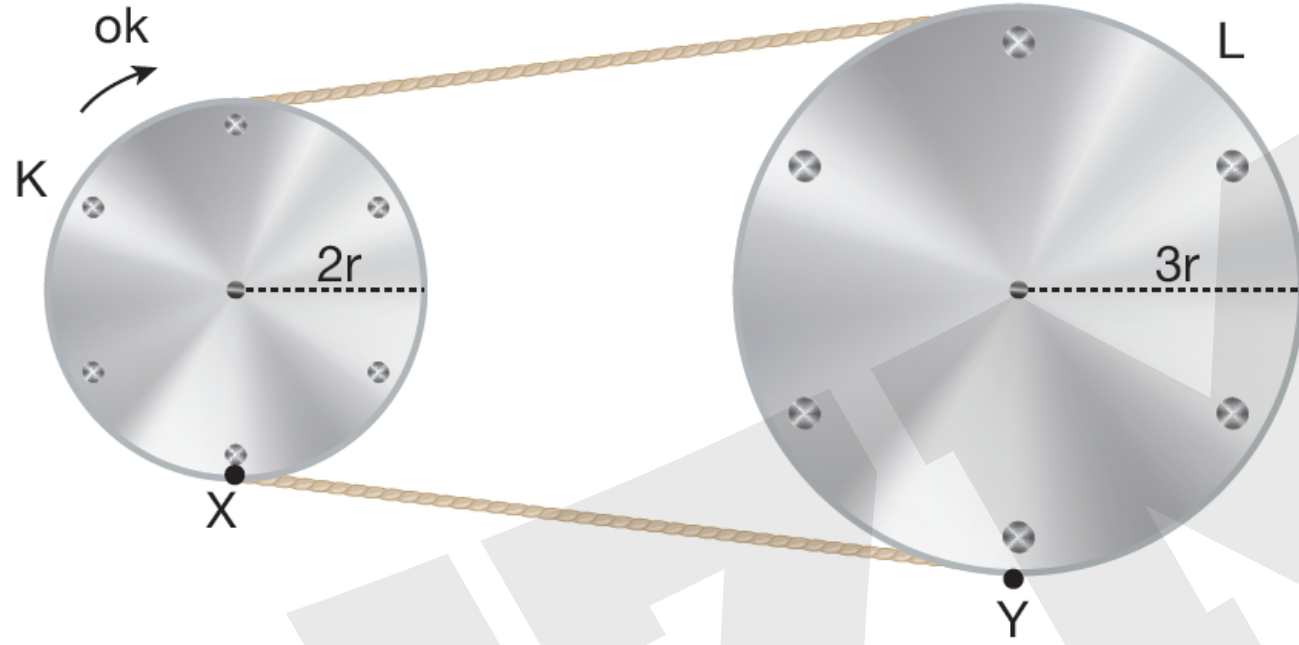
D) II ve III

E) I, II ve III

Örnek:

Şekildeki düzenekte yarıçapları $2r$, $3r$ olan K, L kasnakları ok yönünde döndürülmektedir.

K, L kasnakları üzerindeki X, Y noktaları için;

- I. Çizgisel süratleri arasındaki ilişki $v_X = v_Y$ dir.
- II. Açısal süratleri arasındaki ilişki $\omega_X = \omega_Y$ dir.
- III. Açısal süratleri arasındaki ilişki $\omega_X > \omega_Y$ dir.

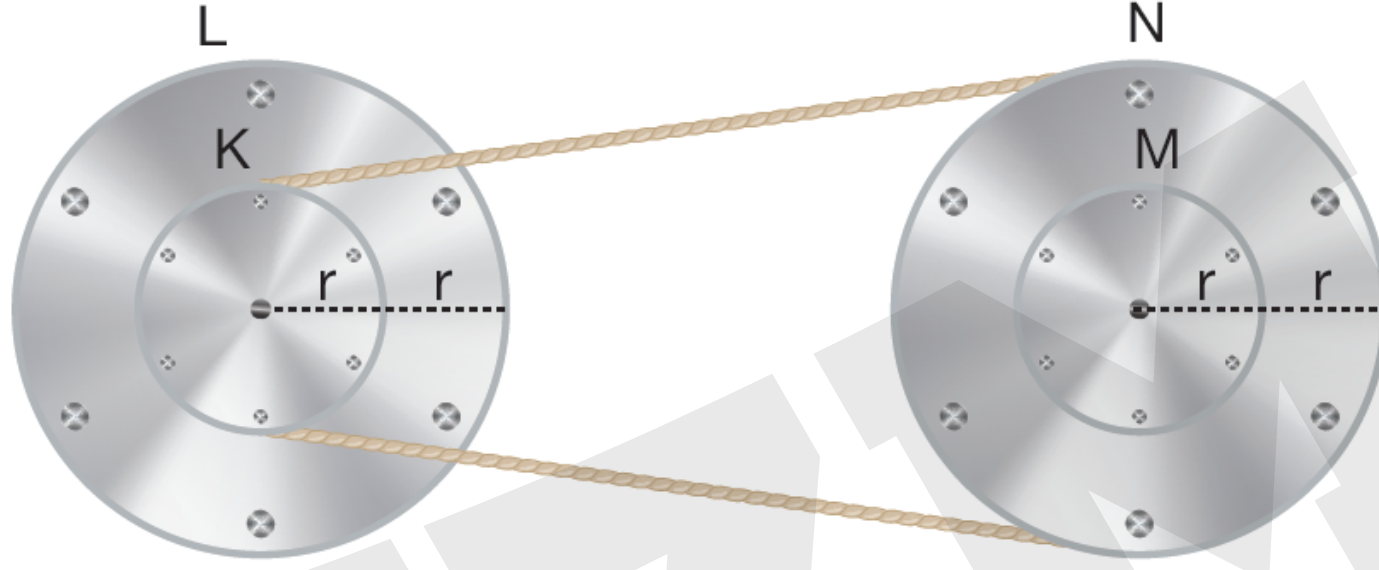
yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I ve III

Örnek:

Yarıçapları r olan K, M kasnağı ile yarıçapları $2r$ olan L, N kasnaklarından K ile L ve M ile N eşmerkezlidir.

Bu kasnaklar sabit sürat ile döndürüldüğüne göre;

- I. K ile L'nin çizgisel süratleri eşittir.
- II. M ile N'nin açısal süratleri eşittir.
- III. K ile N'nin çizgisel süratleri eşittir.

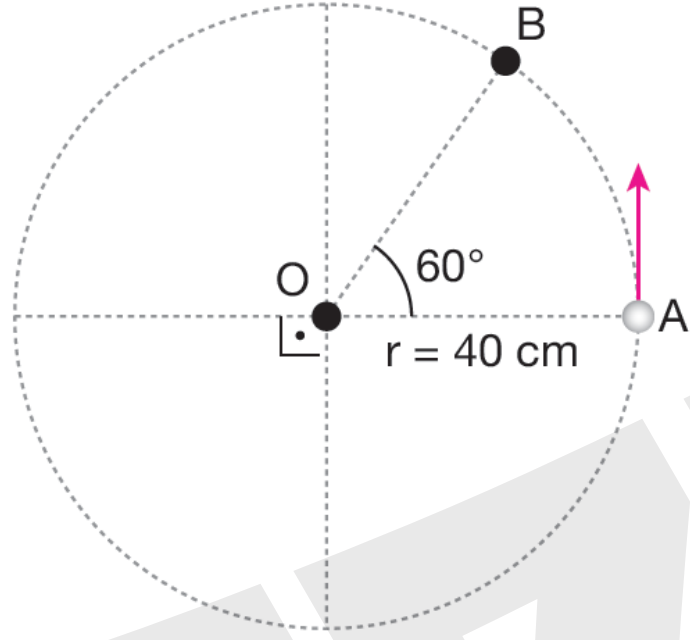
yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

Örnek:

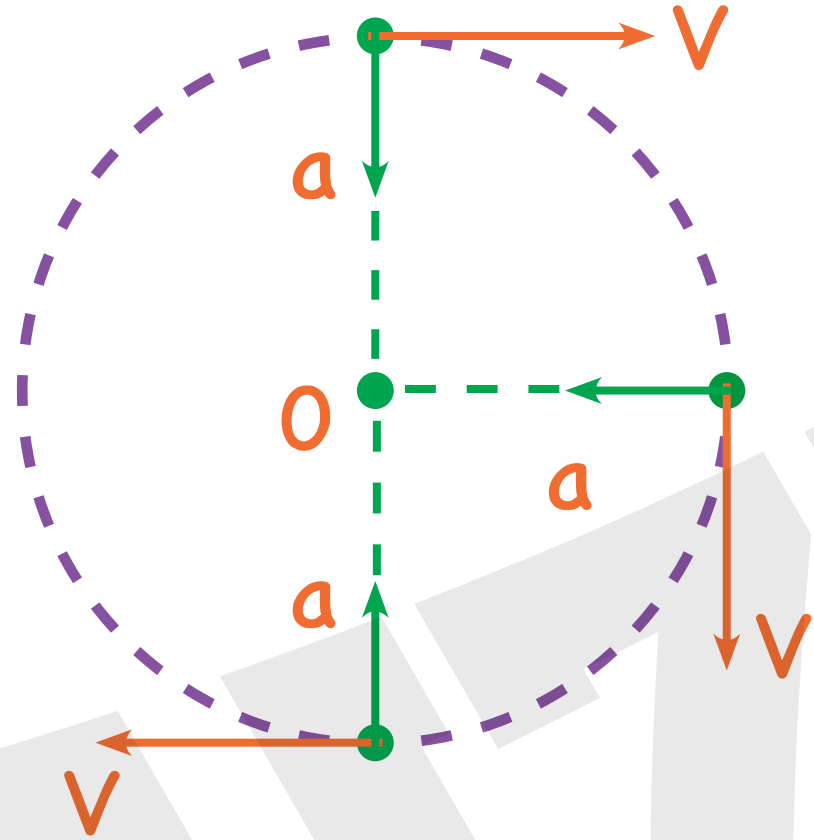
Şekildeki gibi düzgün çembersel hareket yapan cisim A'dan B'ye 4 saniyede geliyor.

Buna göre, cismin çizgisel sürati (v) ve açısal sürati (ω) aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	v (m/s)	ω (rad/s)
A)	0,1	0,25
B)	0,1	0,5
C)	0,25	0,4
D)	1	2,5
E)	4	2,5

Merkezcil İvme ($\vec{a}$)

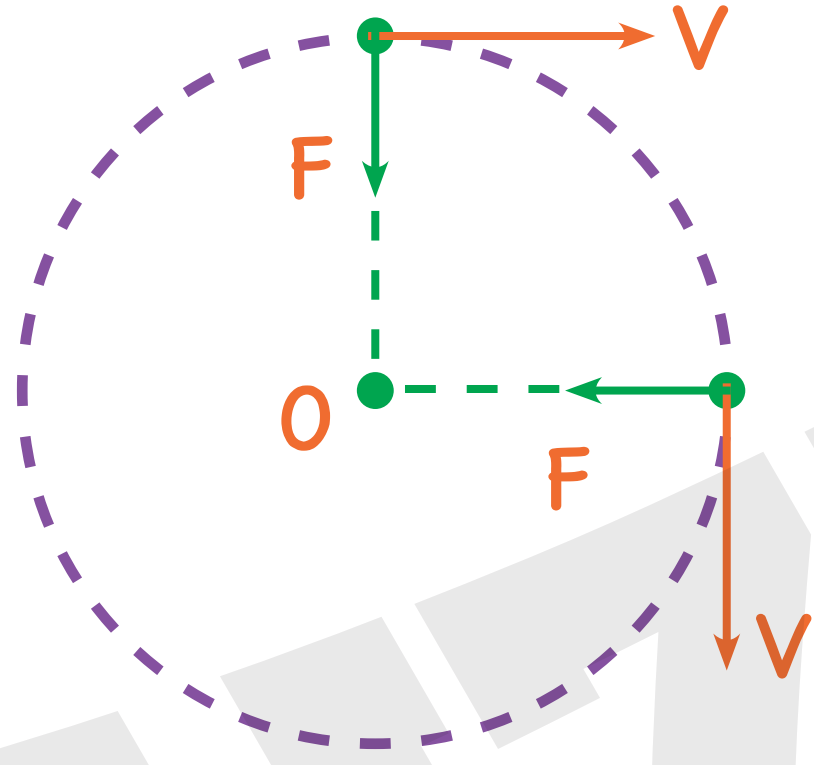

$$a = \frac{v^2}{r}$$

$$a = \omega^2 r$$

$$\vec{a} = -\omega^2 \vec{r}$$

Merkezcil Kuvvet (F)

$$F = m \cdot a$$

$$F = m \frac{v^2}{r}$$

Örnek:

Kütlesi $2m$ olan bir cisim T periyotla r yarıçaplı çembersel yörüngede dönerken cisme etki eden merkezciil kuvvetin büyüklüğü F kadardır.

Buna göre, m kütleli başka bir cisim $2T$ periyotla $3r$ yarıçaplı çembersel yörüngede dönseydi merkezciil kuvvetin büyüklüğü kaç F olurdu?

- A) $\frac{4}{3}$ B) 1   C) $\frac{3}{4}$ D) $\frac{2}{3}$ E) $\frac{3}{8}$

Örnek:

Düzgün çembersel hareket ile ilgili;

- I. İvme vektörü, hız vektörüne diktir.
- II. Konum vektörü, ivme vektörüyle ters yönlüdür.
- III. Hız vektörü ile konum vektörü aynı doğrultudadır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

Örnek:

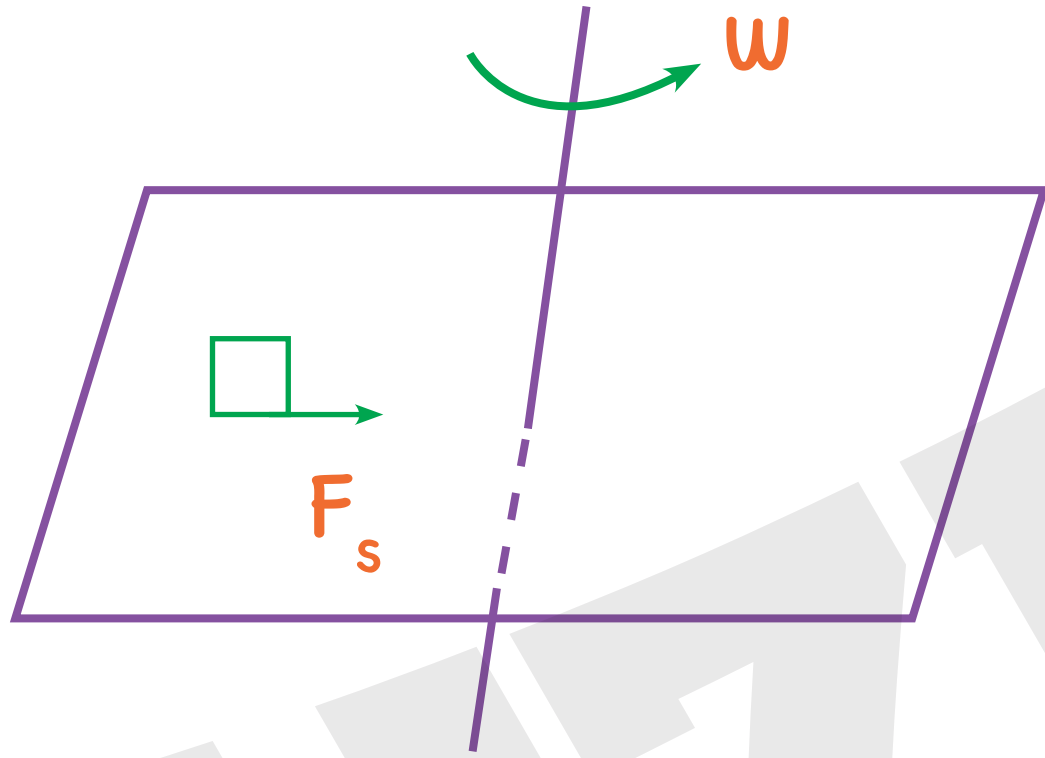
Düzgün çembersel hareket yapan cisim ile ilgili;

- I. Periyodu değişmez.
- II. Çizgisel sürati sabittir.
- III. Cisme etki eden kuvvet sıfırdır.

yargılarından hangileri doğrudur?

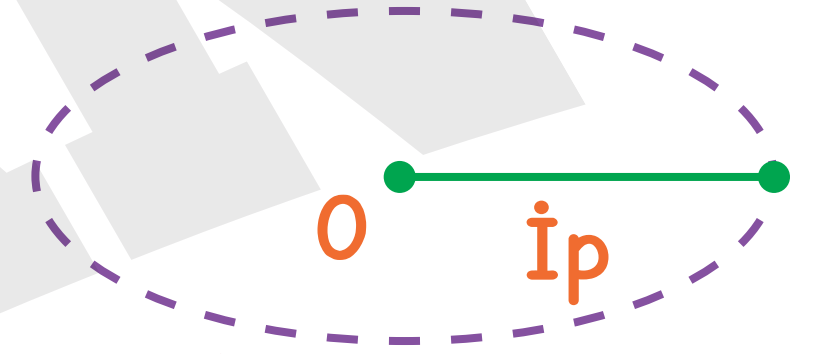
- A) Yalnız I   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

Yatay Düzlemde Düzgün Çembersel Hareket

$$F_{\text{merkezcil}} = F_s$$

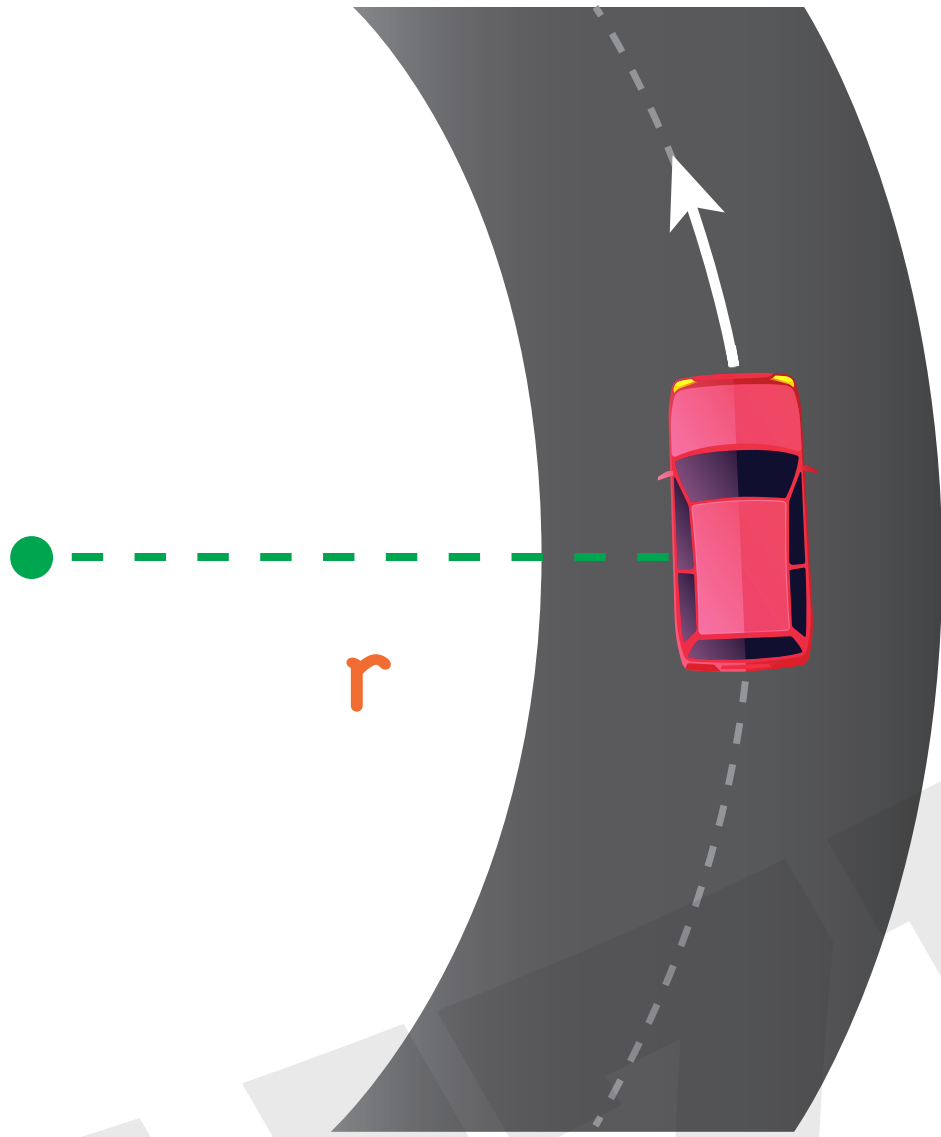
$$F_s = m\omega^2 r$$

$$F_{\text{merkezcil}} = T$$

$$T = m\omega^2 r$$

YAYINLARI

$$F_s = m \frac{v^2}{r}$$

$$F_s \leq kmg$$

$$\frac{mv^2}{r} \leq kmg$$

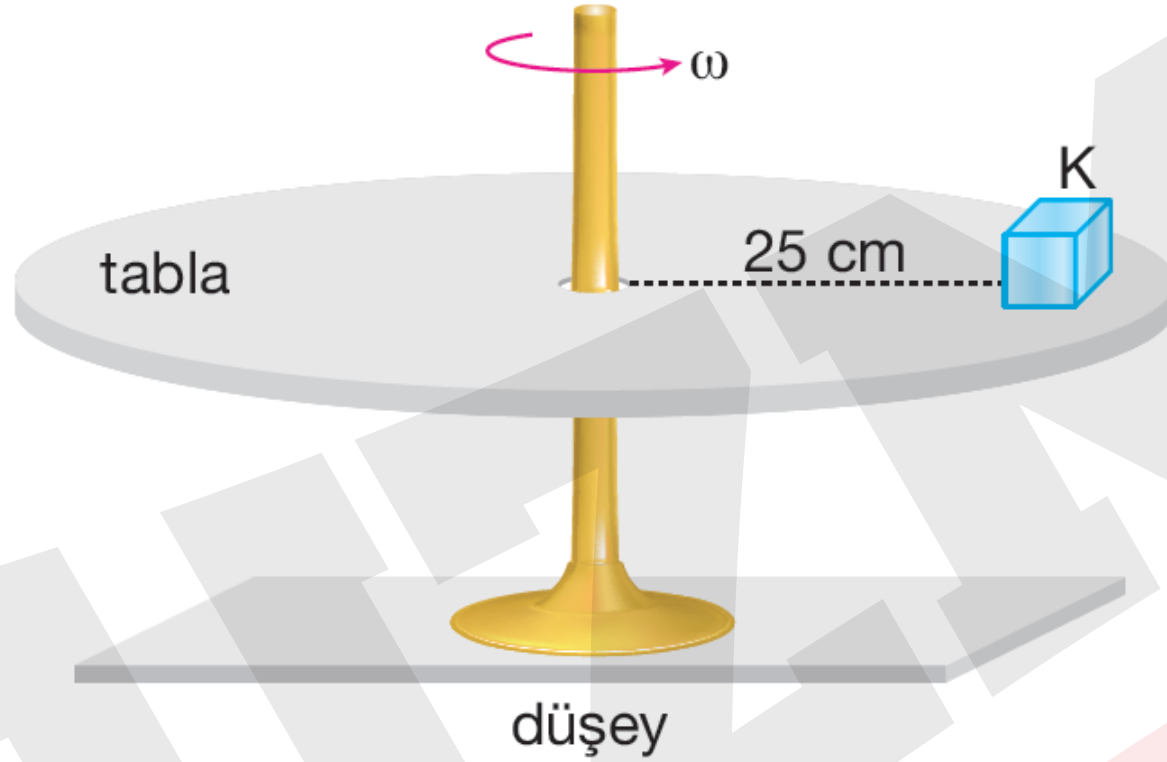
$$v^2 \leq krg$$

Örnek:

Düşey doğrultudaki bir mil etrafında sabit ω açısal süratiyle dönmekte olan tabla üzerinde bulunan 2 kg kütleli K cismi şekildeki gibi kaymadan tabla ile birlikte hareket ediyor.

K cismi ile tabla arasındaki sürtünme katsayısı 0,4 olduğuna göre, ω açısal süratinin alabileceği en büyük değer kaç rad/s dir? ($g = 10 \text{ m/s}^2$)

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4   E) 5

Örnek:

Bir araç 100 metre yarıçaplı yatay virajlı yoldan 0,2 rad/s lik açısal süratle geçiyor.

Buna göre, lastiklerle yol arasındaki sürtünme katsayısı en az kaçtır? ($g = 10 \text{ m/s}^2$)

- A) 0,4   B) 0,2   C) 0,15   D) 0,1   E) 0,02

Örnek:

Yerçekimi ivmesinin 10 m/s^2 olduğu bir ortamda tekerlekleri ile yol arasındaki sürtünme katsayısı 0,6 olan bir araç 20 m yarıçaplı viraja giriyor.

Buna göre;

- I. Aracın hızı 8 m/s olursa, virajı emniyetli şekilde döner.
- II. Aracın hızı 10 m/s olursa virajda savrulur.
- III. Aracın hızı 12 m/s olursa virajı emniyetli şekilde döner.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve III

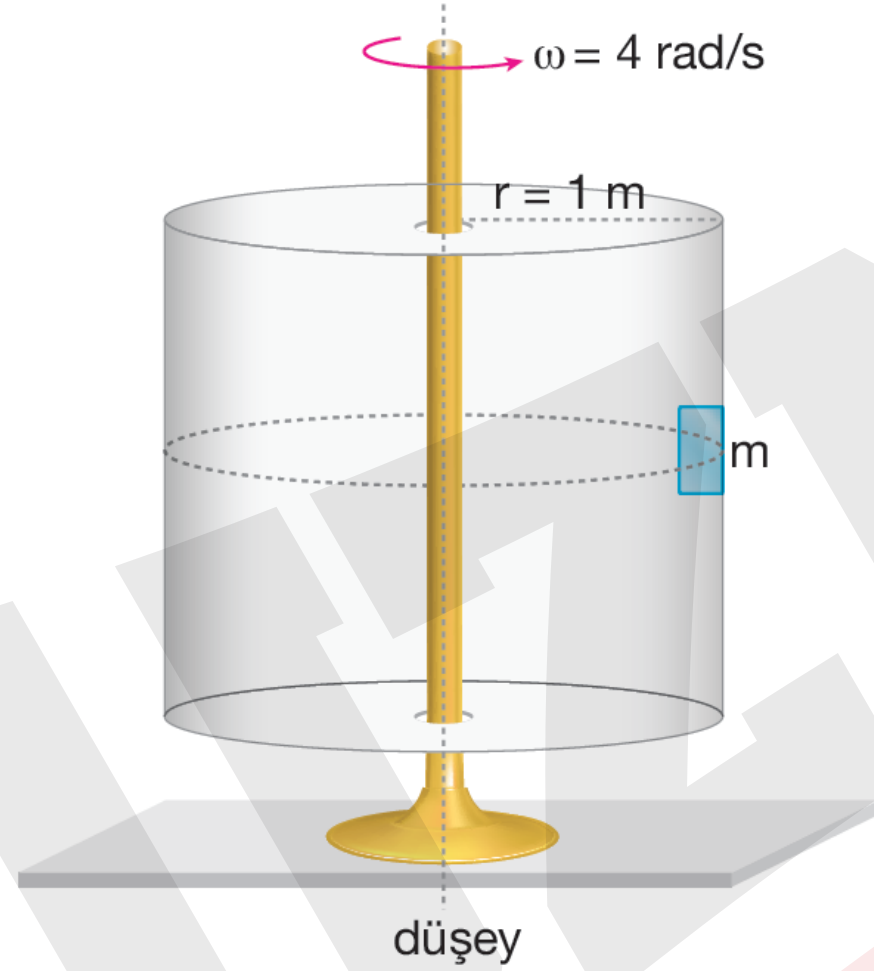
D) I ve II

E) I ve II

Örnek:

DüŖey eksen etrafında $\omega = 4 \text{ rad/s}$ açısıl süratiyle dönmekte olan 1 m yarıçaplı silindirin yan yüzeyindeki m kütleli cisim düşmeden dengede kalabiliyor.

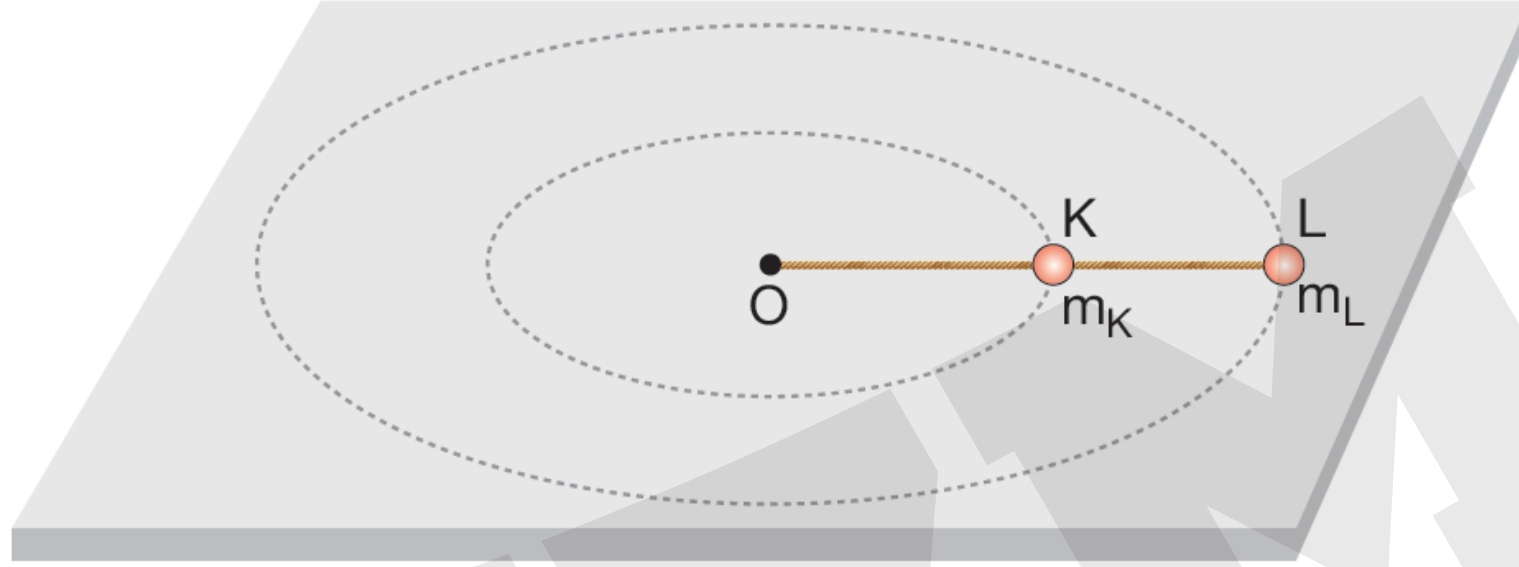

Buna göre, cisimle yüzey arasındaki sürtünme katsayısı en az kaç olmalıdır? ($g = 10 \text{ m/s}^2$)

- A) $\frac{3}{8}$ B) $\frac{5}{8}$ C) $\frac{2}{3}$ D) $\frac{3}{4}$ E) $\frac{5}{6}$

Örnek:

Bir ipe şekildeki gibi bağlanan K ve L cisimleri O noktası etrafında düzgün çembersel hareket yapmaktadır.

Buna göre,

- I. Cisimlerin açısal süratleri eşittir.
- II. Cisimlere etki eden merkezci kuvvetleri eşittir.
- III. Cisimlerin periyotları eşittir.

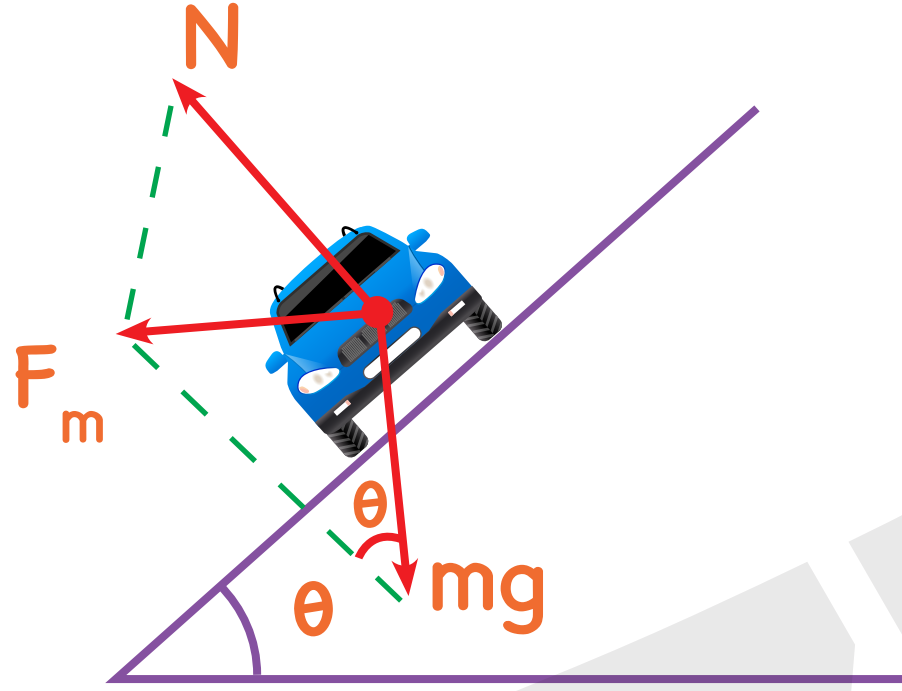
yargılarından hangileri kesinlikle doğrudur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

Eğimli Viraj

$$\tan \theta = \frac{F_m}{mg}$$

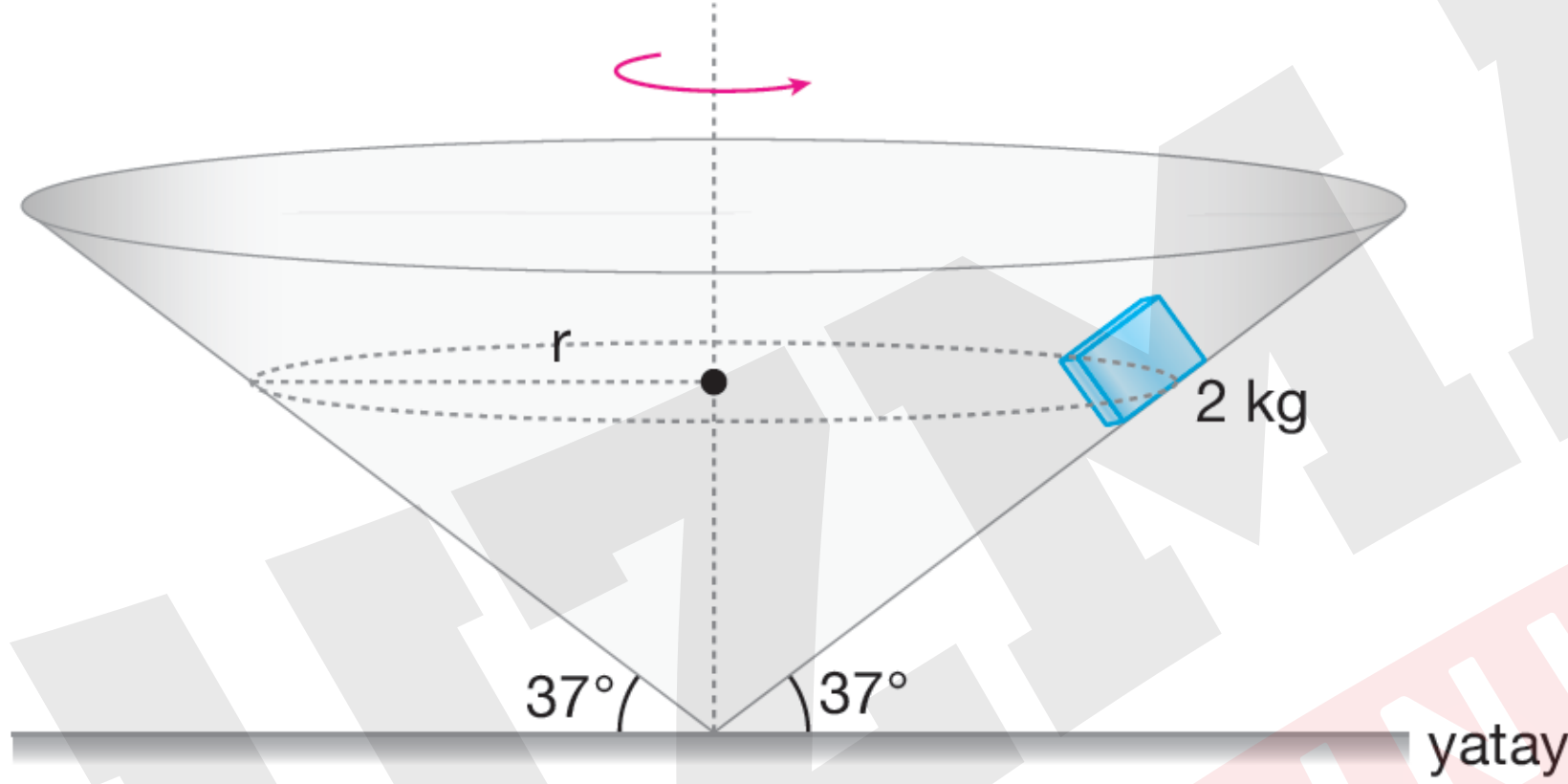
$$\tan \theta = \frac{\frac{mv^2}{r}}{mg}$$

$$\tan \theta = \frac{v^2}{gr}$$

$$v^2 = gr \tan \theta$$

Örnek:

Şekildeki 2 kg kütleli cisim sürtünmesiz koninin iç yüzeyinde düzgün çembersel hareket yapıyor

$r = 1,5$ m olduğuna göre, 2 kg kütleli cismin açısal sürati kaç rad/s dir?

($g = 10$ m/s², $\sin 37^\circ = 0,6$; $\cos 37^\circ = 0,8$)

- A) 1   B) $\sqrt{2}$ C) $\sqrt{3}$ D) $\sqrt{5}$ E) 3

Örnek:

Yerçekimi ivmesinin 10 m/s^2 olduğu bir ortamda kütlesi 1 ton olan bir aracın yarıçapı 50 m olan eğimli virajdan devrilmeden dönebilmesi için alabileceği en büyük hız değeri 144 km/h dir.

**Buna göre, yolun eğim açısının tanjant değeri aşağıdaki-
lerden hangisidir?**

A) $\frac{16}{5}$

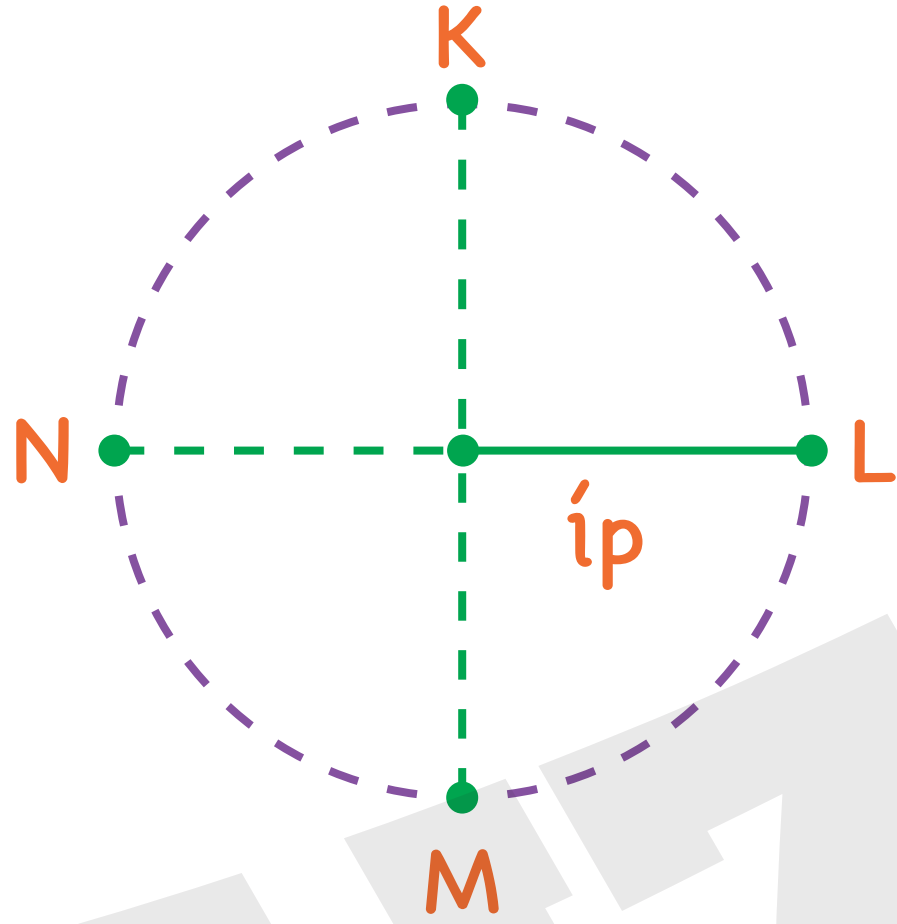
B) $\frac{16}{7}$

C) $\frac{4}{3}$

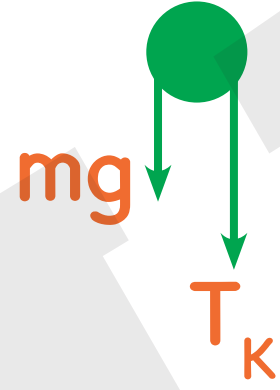
D) $\frac{4}{9}$

E) $\frac{2}{3}$

Düşey Düzlemde Düzgün Çembersel Hareket

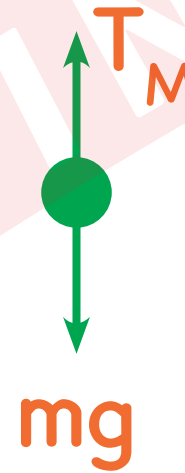
Cisim K noktasındayken

$$T_K + mg = m \frac{v^2}{r}$$

$$T_K = \frac{mv^2}{r} - mg$$

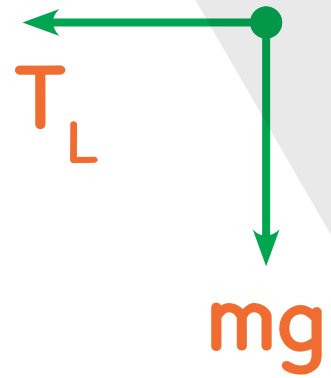
Cisim M noktasındayken

$$T_M - mg = \frac{mv^2}{r}$$

$$T_M = \frac{mv^2}{r} + mg$$

Cisim L noktasındayken

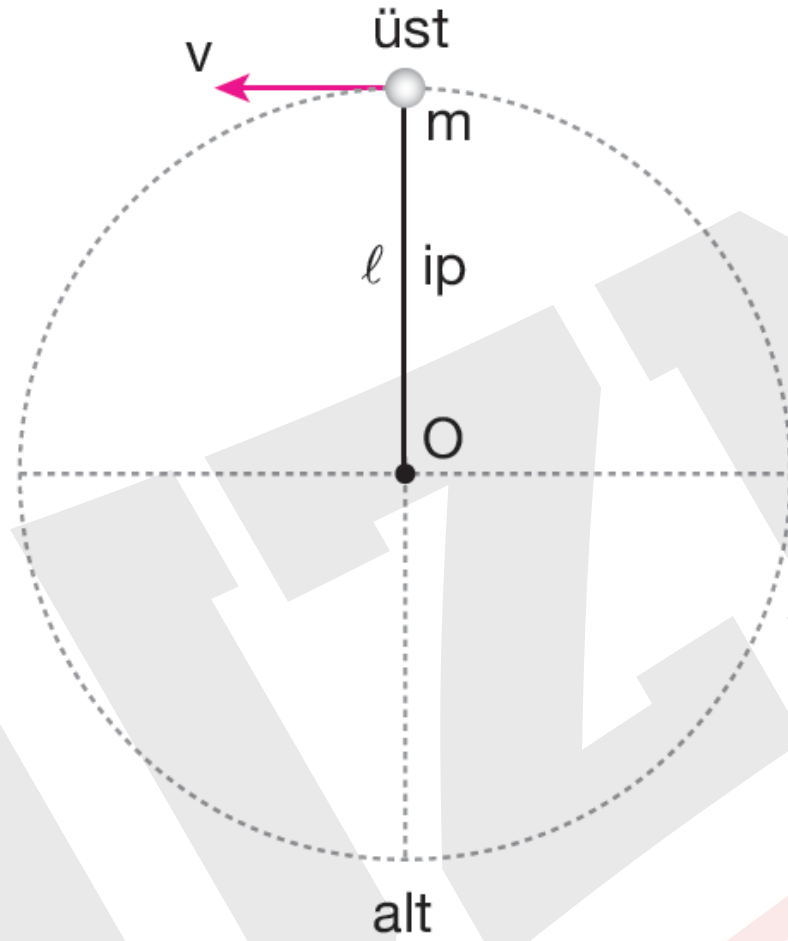
$$T_L = \frac{mv^2}{r}$$

Aşağıya doğru T artar.

Örnek:

m kütleli cisim düşey düzlemde l uzunluğundaki bir ipin ucunda sabit süratle döndürülmektedir. Cisim alt noktadan geçerken ipteki gerilme kuvveti cismin ağırlığının 4 katıdır.

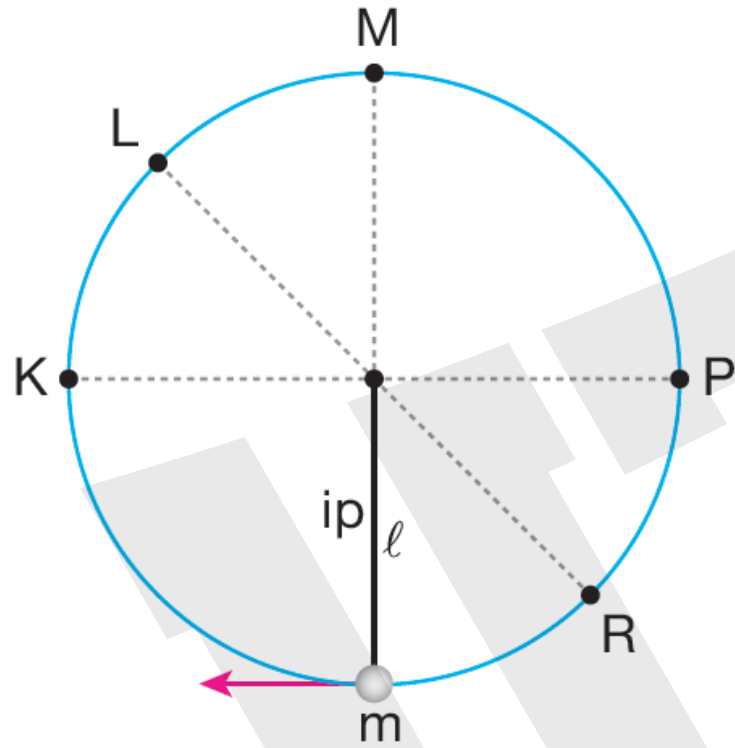
Buna göre, cisim üst noktadan geçerken ipteki gerilme kuvveti cismin ağırlığının kaç katı olur?

- A) 6   B) 5   C) 4   D) 3   E) 2

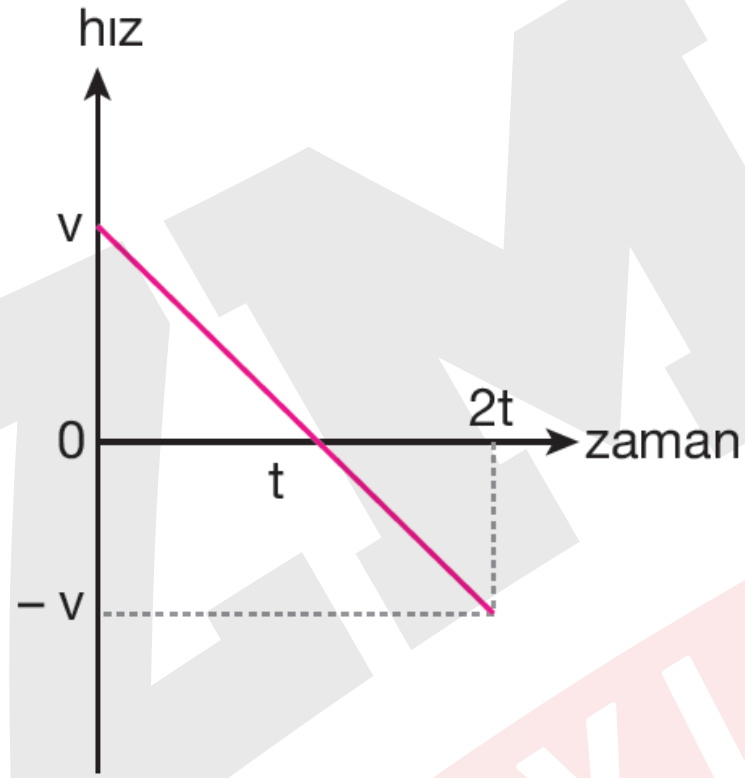

Örnek:

ℓ uzunluğundaki ipin ucunda bulunan m kütleli cisim şekil I'deki gibi düşey düzlemde düzgün çembersel hareket yapmaktadır. Cisim hareketine devam ederken cismin bağlı olduğu ip koptuğunda cismin hız - zaman grafiği şekil II'deki gibi oluyor.

Şekil I

Şekil II

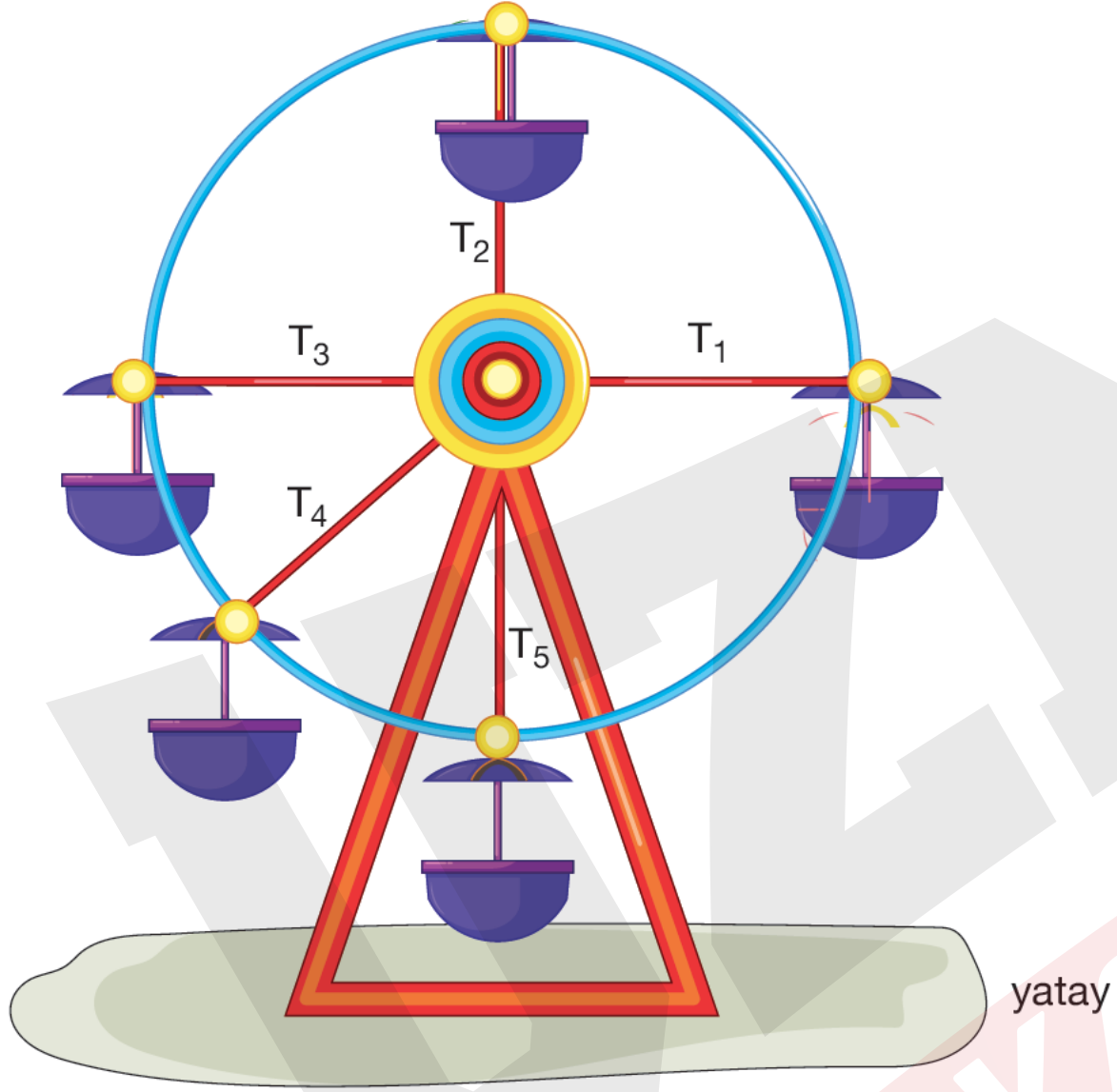
Buna göre, ip hangi noktada kopmuştur?

- A) K   B) L   C) M   D) P   E) R

Örnek:

Bir ipin ucuna bağlı m kütleli cisim lunaparktaki dönme dolapta düşey düzlemde çembersel hareket yapıyor.

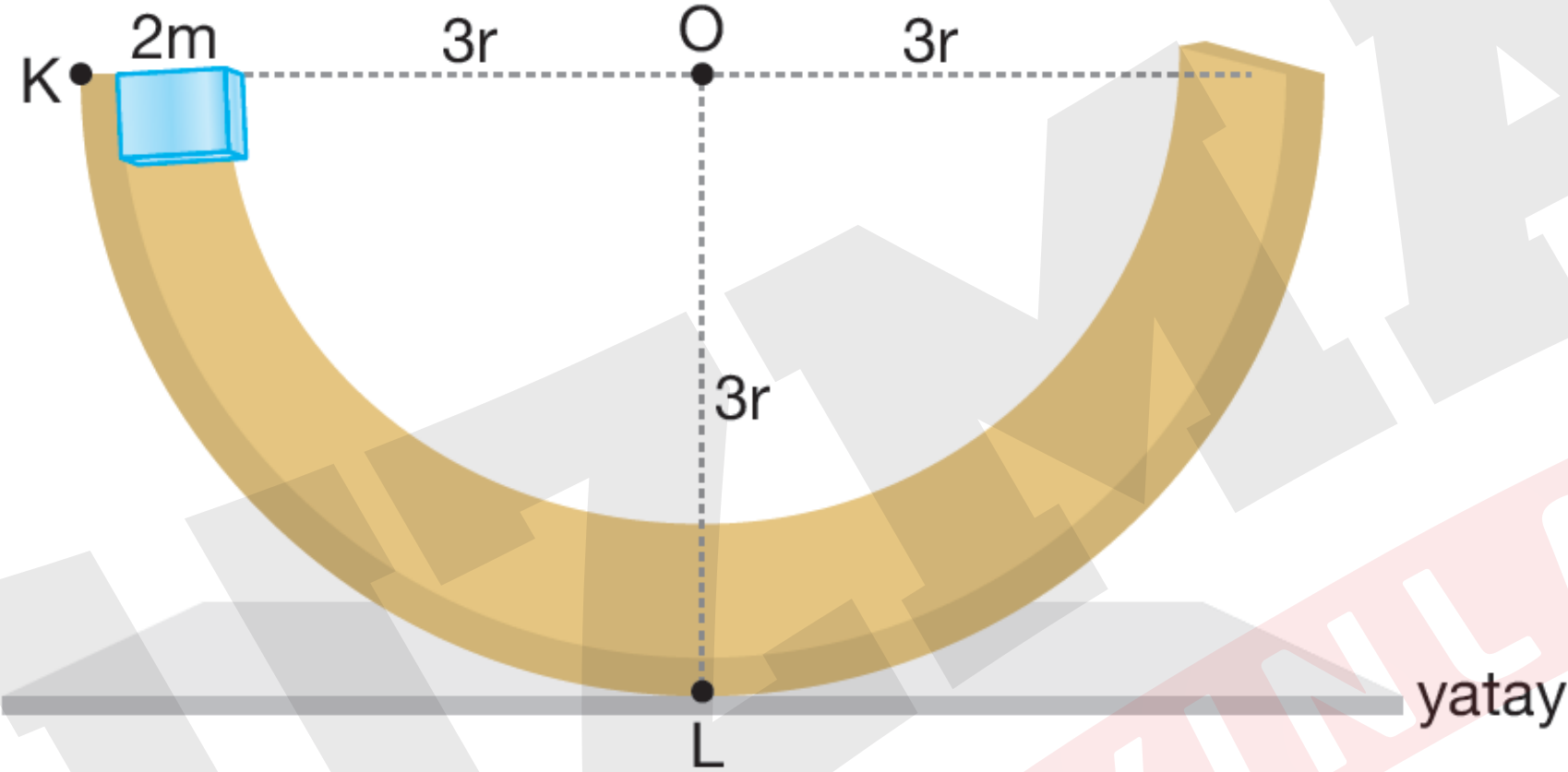

Buna göre, dönme dolaptaki cisim için meydana gelen ipteki gerilme kuvvetlerinden hangisi en küçük değeri alır?

- A) T_1 B) T_2 C) T_3 D) T_4 E) T_5

Örnek:

O merkezli $3r$ yarıçaplı sürtünmesiz rayın K noktasından $2m$ kütleli cisim serbest bırakılıyor.

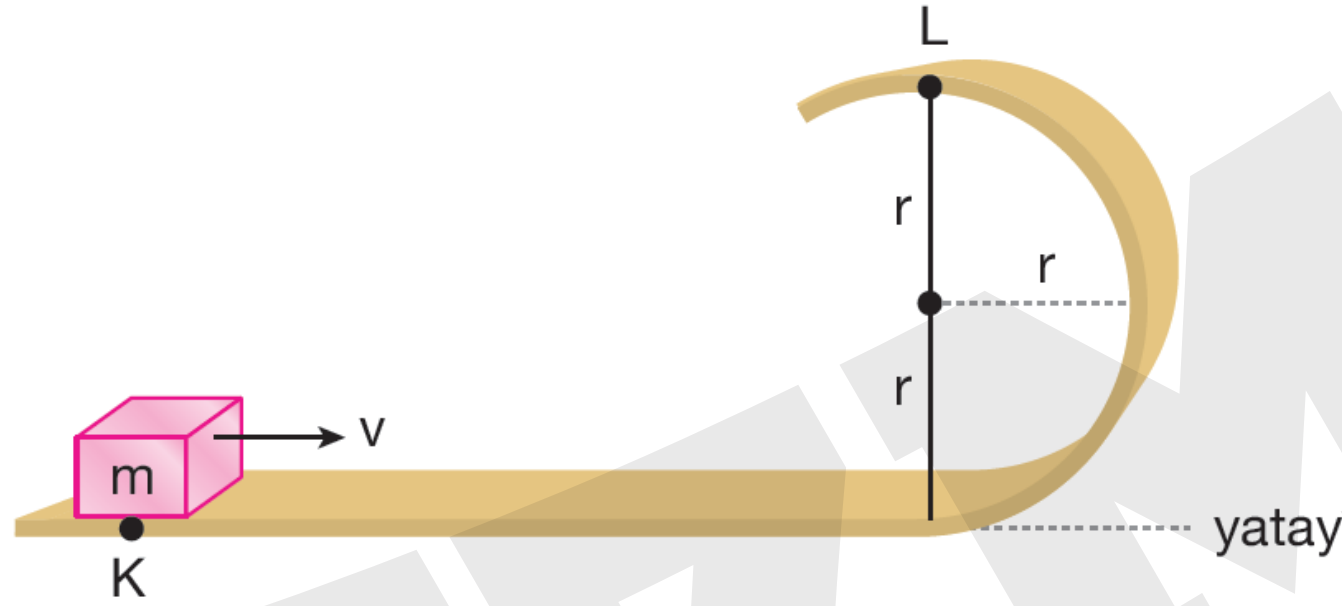

Buna göre, cisim L noktasından geçerken rayın cisme uyguladığı tepki kuvveti kaç mg olur? (g : yerçekimi ivmesi)

- A) 2   B) 4   C) 6   D) 10   E) 14

Örnek:

Şekildeki sürtünmesiz yolun K noktasından v hızıyla geçen m kütleli cisim L noktasından ancak geçebilmektedir.

Cismin kütlesi $4m$ olsaydı, L'de cismi etkileyen ray tepkisi;

- I. cismin ağırlığına eşit olurdu.
- II. rayda tepki kuvveti oluşmazdı.
- III. cismin ağırlığından büyük olurdu.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I ve III

